

27.2.2018

EOAK/6855/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

NORMILASKELMAN PUUTTEELLISUUS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Kansaneläkelaitoksen menettelyä toimentulotukea koskevassa asiassa. Kantelija kertoi olevansa pitkäaikaislaitoshoidossa ja hakeneensa toimeentulotukea henkilökortin hankkimiseen. Kantelija kertoi, etteivät hänen käyttövaransa riitä henkilökortin hankkimiseen. Kantelija viittaisi vielä päätöksessä oleviin epäselvyyksiin.

2 SELVITYS

Kansaneläkelaitos antoi kirjoituksen johdosta selvitystä.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Toimeentulotukilain 6 §:n mukaan toimeentulotuki määräytyy toimeentulotukilain mukaan määriteltujen menojen sekä tuen hakijan käytettävissä olevien tulojen ja varojen erotuksena.

Toimeentulotukea määrättäessä edellytyksenä ei ole se, että hyväksyttävä meno on maksettu.

Toimeentulotukilain 7 b §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisen huomioon välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenoja.

Toimeentulotukilain 14 a §:n mukaan toimeentulotukiasia on käsiteltävä siten, että hakijan tai perheen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei vaarannu.

3.2 Tapahtumatiedot ja selvitys

Kantelija on ilmoittanut toimeentulotukea koskevassa hakemuksessaan olevansa pitkäaikais- hoidossa sairaalassa. Toimeentulotukihakemuksessaan kantelija on ilmoittanut tuloinaan laitok- sen käyttövarat 107 euroa kuukaudessa. Toimeentulotukihakemus on koskenut henkilökortin hakemista sekä siihen liittyviä välttämättömiä valokuvia (niiden hankkimista).

Kansaneläkelaitos on 10.10.2017 hylännyt kantelijan hakemuksen tuloylijäämän johdosta. Pää- töksessä on todettu, että ”koska perustoimeentulotukeen ei ole oikeutta, maksusitoumusta hen- kilökorttiin ei ole myönnetty.” Päätökseen liitetyssä normilaskelmassa tuloksi on huomioitu sai- raspäiväraha (113,91 euroa) sekä menoina laitoshoidon käyttövara (107 euroa). Ylijäämä on tämän laskelman mukaan ollut 6,91 euroa toimeentulotuen määrätymisjaksolla.

Normilaskelmaan ei sisälly henkilökortin hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia. Mikäli normi- laskelma olisi tehty sisällyttämällä siihen mainitut kustannukset, olisi laskelma ollut alijäämäi- nen.

Päätöksessä on kantelijaa ohjattu hakemaan muun muassa henkilökortin hankintakustannuksia, mikäli hänelle on aiheutunut sanottuja menoja. Tällaisessa tilanteessa Kela ilmoittaa päätökseen sisältyvässä vakiotekstissään tarkistavansa kantelijan päätöstä.

Päätöksessä on lisäksi ohjattu kantelijaa hakemaan toimeentulotukea täydentävänä tai ehkäisevänä kunnan sosiaalitoimesta.

Kansaneläkelaitos on selvityksessään todennut, että päätöksessä on ollut maininta siitä, että mikäli asiakas itse suorittaa henkilöllisyystodistuksen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset, voidaan perustoimeentulotukipäätöstä tarkistaa kuittikopioiden perusteella.

3.3 Kannanotto

Mielestäni Kansaneläkelaitos ei ole päätöksessään huomionnut asiakkaan tilannetta kokonaisuudessaan.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kantelija on pitkäaikaishoidossa ja hänen pääasiallisena tulonlähteenään on hänelle suoritettava sairaalan käyttövara. Laitoshuollossa olevan henkilön käyttövara on tarkoitettu muuhun päivittäiseen elämiseen kuin esimerkiksi henkilöllisyystodistuksen hankkimiseen.

Nähdäkseni Kansaneläkelaitoksen päätös on virheellinen normilaskelman osalta. Normilaskelmaan olisi tullut sisällyttää hakijan tilanteessa nyt kysymyksessä olevat henkilökortin hankkimisesta aiheutuvat kustannukset. Nämä kustannukset on nimenomaisesti mainittu toimeentulotukilain 7 b §:n 1 momentin 7 kohdassa perusosalla katettavien menojen lisäksi muuna huomioon otettavana perusmenona.

Totean, että kantelijalla on ollut mahdollisuus hakea muutosta asiaa koskevaan päätökseen siihen liitetyn oikaisuvaatimusohjeen mukaisella tavalla. Mielestäni kuitenkin Kansaneläkelaitoksen on yksilöllisesti arvioitava toimeentulotukihakijan olosuhteita ja otettava ne riittävällä tavalla huomioon päätöstä tehtäessä.

Olen samaa mieltä kantelijan kanssa siitä, että päätös hänen tilanteessaan on Kelan vakiotekstin johdosta ollut vaikeasti ymmärrettävä ja osin ristiriitainen. Tapauksessa hakijalla tuskin olisi ollut ainakaan tulojensa puolesta mahdollisuutta hankkia henkilökorttia muutoin kuin säästämällä käyttövaroistaan (107 euroa kuukaudessa).

Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota edellä toteamaani. Pyydän Kansaneläkelaitosta ilmoittamaan minulle 31.3.2018 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kantelijan kohdalla tämän ratkaisuni johdosta.